

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

k materiálu: Podpora veřejné dopravy v Ústeckém kraji

Důvod předložení

Ústecký kraj dlouhodobě usiluje o zvyšování kvality života svých obyvatel, a to nejen prostřednictvím podpory školství, zdravotnictví či bezpečnosti, ale také v oblasti dopravy a mobility. Veřejná doprava představuje v mnoha regionech základní a nezastupitelný způsob, jak se občané mohou dostat do škol, zaměstnání, zdravotnických zařízení či za kulturou a službami. Její dostupnost, pravidelnost a finanční přijatelnost jsou klíčovými faktory, které ovlivňují rozhodování občanů, zda veřejnou dopravu využívat.

Veřejná doprava není pouze nástrojem pro zajištění dopravní obslužnosti, ale také klíčovým prvkem udržitelné a ekologicky šetrné mobility. V Ústeckém kraji, který se dlouhodobě potýká s environmentálními výzvami v důsledku historické průmyslové zátěže a vysoké míry automobilizace, představuje podpora veřejné dopravy významný krok směrem ke zlepšení kvality ovzduší, snížení emisí skleníkových plynů a celkovému zklidnění dopravy v městských i venkovských oblastech.

Každý cestující, který zvolí vlak nebo autobus namísto individuální automobilové dopravy, přispívá ke snížení emisí CO₂, hluku i dopravního zatížení. Podpora pravidelného využívání veřejné dopravy tak není pouze sociálním opatřením, ale i investicí do zdravějšího a udržitelnějšího životního prostředí v kraji.

Podpora formou zvýhodnění časových jízdenek motivuje k pravidelnému a systematickému využívání veřejné dopravy, čímž se posiluje její stabilita a efektivita. Tento přístup je plně v souladu s cíli krajské strategie udržitelného rozvoje a přispívá k naplňování závazků České republiky v oblasti ochrany klimatu.

Jedním z nejvýraznějších dopadů zvyšujících se nákladů na mobilitu občanů posledních let byla změna státem nařízených slev z jízdného z 75 % na 50 % pro vybrané skupiny cestujících – od 6 let do 18 let, žáků a studentů od 18 let do 26 let a cestujících starších 65 let, což se promítlo do regulovaných cen u zlevněného (zvláštního) jízdného pro tyto skupiny cestujících v maximální výši nikoliv 25 %, ale 50 % jízdného (viz Výměr MF č. 02/2022, kterým se mění seznam zboží s regulovanými cenami vydaný výměrem MF č. 01/2022). Tato změna, s ohledem na rostoucí výdaje a inflační tlaky, **ještě zvýšila životní náklady jmenovaných skupin, protože jízdné se fakticky zdvojnásobilo.**

Na základě analýzy opatření připravovaných v jiných krajích – zejména v Kraji Vysočina, Moravskoslezském, Olomouckém či Zlínském kraji – přichází nyní vedení Ústeckého kraje s návrhem cílené **finanční podpory** z rozpočtu kraje, která navazuje na stávající státní systém slev, **pro cestující**, kteří pravidelně využívají **časové jízdní doklady** v rámci krajského integrovaného dopravního systému Dopravy Ústeckého kraje (dále jen „DÚK“). Cílem navrhovaného opatření je **konkrétní pomoc skupinám**, které bývají z hlediska dopravní dostupnosti často nejzranitelnější, dále pak **podpora pravidelného využívání veřejné a ekologické dopravy** se zaměřením na časové jízdné těch, kteří cestují pravidelně, zatímco občasné cesty realizované jednotlivými jízdenkami nebudou podpořeny.

Navrhovaný systém je inspirován modely jiných krajů a je souladný s platnými právními předpisy. Je navržen tak, aby byl **efektivní, přehledný a digitálně zpracovatelný**, s důrazem na minimalizaci administrativní zátěže pro žadatele.

Cíle návrhu

- Zmírnit dopady rostoucích životních nákladů cestujících v Ústeckém kraji u skupin, kde se obecně vyskytuje větší podíl lidí s nízkými příjmy, kteří disponují omezenými prostředky pro cestování. Je však nutné připustit, že návrhem není přesně a výlučně cíleno na sociálně slabé skupiny, neboť zde není vazba na příjem osob, kterým je finanční podpora poskytována.
- Podpořit pravidelné využívání veřejné dopravy na území Ústeckého kraje s cílem upozadit individuální automobilovou dopravu.

Navrhované řešení

Ústecký kraj se formou veřejného příslibu zaváže k vyplacení finančního daru, za podmínky splnění všech podmínek v něm uvedených, které jsou specifikovány níže. Následně bude cestující moci požádat o poskytnutí finančního daru předepsaným způsobem.

Navrhované opatření spočívá v poskytnutí **finančního daru** ve výši 50 % z ceny ze zakoupených zvýhodněných časových jízdenek (7denní, 30denní, 90denní, 365denní) určených pro děti a mládež 6 – 18 let, žáky a studenty 18 – 26 let a osoby 65+. O poskytnutí daru bude možné požádat **formou elektronické žádosti**, nejdříve však **po skončení platnosti časové jízdenky**. Darem podporované časové jízdenky musí mít začátek platnosti od 1. 7. 2025 do 31. 12. 2025 (bez ohledu na datum zakoupení jízdenky).

Forma podání žádosti:

- Cestou elektronického formuláře na webu kraje prostřednictvím NIA (např. mobilní klíč eGovernmentu, elektronické občanky, bankovní identity).

Povinné přílohy k žádosti:

- a) V případě zakoupení papírové časové jízdenky DÚK: kopie/sken vydaného jízdního dokladu.
- b) V případě zakoupení časové jízdenky DÚK na dopravní kartu nebo bankovní kartu: originál/kopie/sken vydaného příjmového dokladu nebo zjednodušeného daňového dokladu staženého z e-shopu.
- c) V případě zakoupení časové jízdenky v mobilní aplikaci DÚKapka: příjmový zjednodušený daňový doklad vydaný při nákupu časové jízdenky DÚK, který je v aplikaci uložen ve formátu PDF.

Cílové skupiny

- Děti a mládež ve věku 6 – 18 let
- Žáci a studenti ve věku 18 – 26 let
- Osoby nad 65 let

Oprávněným žadatelem bude cestující, nebo jeho zákonný zástupce či opatrovník.

Finanční rámec a dopady

Odhadovaná výše nákladů pro druhé pololetí roku 2025 činí **7,5 milionů Kč** v závislosti na míře zapojení cílových skupin. Finanční prostředky budou pokryty z **Fondu podpory Ústeckého kraje** s případným posílením z rezervy kraje.

Při výpočtu a odhadu nákladů jsme vycházeli z dat r. 2024. S ohledem na tržby dosažené ve stejném loňském období, zohlednění zvýšení cen 2025 a prostém výpočtu dopadu **vychází maximální náročnost darů cestujícím 28,5 mil. Kč.**

To je ale za nereálného předpokladu, že by si všichni cestující o dar požádali. Ve skutečnosti může být náročnost za toto období jen 10 – 20 mil. Kč, aktuálně tuto hodnotu nelze přesněji odhadnout. V případě, že by hrozilo vyčerpání alokovaných prostředků Fondu podpory Ústeckého kraje (7,5 mil. Kč), bude navrženo jejich navýšení.

Tabulka tržeb za 2. pol. r. 2024 – zlevněné časové jízdné (názvosloví od r. 2025 = zvýhodněné jízdné)

2024	bez DPH	
	zlevněné jízdné	1/2 zlevněného j.
Červenec	1 928 508	964 254
Srpen	5 066 288	2 533 144
Září	12 684 982	6 342 491
Říjen	9 395 625	4 697 813
Listopad	9 710 941	4 855 471
Prosinec	7 834 149	3 917 075
CELKEM	46 620 493	23 310 247

K výše uvedeným tržbám bez DPH je třeba uvažovat DPH ve výši 12 %, neboť cestující platí cenu jízdenky vč. DPH a dále zohlednit průměrnou výši růstu cen tarifu DÚK proti roku 2024, která byla cca 9 % (proto je celková maximální hodnota podpory odhadována na 28,5 mil. Kč).

Systém je nastaven tak, aby byl **rozpočtově udržitelný** – poskytovaná podpora se vztahuje výhradně na časové jízdenky, které využívají pravidelní cestující, což výrazně omezuje objem čerpaných prostředků oproti plošné podpoře na veškeré typy jízdného. Také to ještě více zvyšuje motivaci pro využití časových jízdenek, které budou ještě výhodnější proti jednotlivému jízdnému, než jsou doposud.

Právní rámec

Navrženým postupem je předpokládáno, že Ústecký kraj přijme svým jednostranným prohlášením nazvaným veřejný příslib závazek, že každému, kdo splní podmínky stanovené v tomto příslibu poskytne dar v odpovídající výši. Samotným příslibem nevzniká automaticky přímý nárok, v případě, že by však oprávněné osobě po splnění podmínek nebyl poskytnut Ústeckým krajem dar, mohla by se tato osoba obrátit na soud se žalobou na plnění a podle našeho názoru by se svým nárokem byla úspěšná. Ve vztahu k oprávněným osobám (žadatelům) je třeba veřejný příslib formulovat jednoznačně a určitě, aby nemohly do budoucna vzniknout neurčitosti či nejasnosti, které by vedly ke sporům. I když se dokument zve veřejný příslib, nejedná se výslovně o veřejný příslib, jaký předpokládá zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) v § 2884 a násl., jedná se však nepochybně o závazek z právního jednání jedné osoby, tedy Ústeckého kraje, který na sebe svobodně, důvodně a dobrovolně vyslovený závazek k poskytnutí finanční podpory ve formě daru za splnění stanovených podmínek bere. Je třeba poznamenat, že vyslovený závazek by mohl nést i jiný název, např. veřejný výzva, veřejný závazek k poskytnutí daru apod.

Rozhodování o poskytnutí finančního daru fyzickým osobám do 500.000 Kč v jednom kalendářním roce náleží podle § 59 odst. 2 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o krajích“), radě kraje. Je třeba upozornit na nutnost sledování hodnoty darů i z jiných důvodů.

Rada kraje může v souladu s § 59 odst. 4 zákona o krajích svěřit rozhodování podle § 59 odst. 2 písm. f) zákona o krajích zcela nebo zčásti hejtmánovi, popřípadě krajskému úřadu.

Vzhledem ke skutečnostem, že **a)** poskytnutí daru jednotlivým fyzickým osobám (žadatelům) bude možné jen za podmínky dodržení všech podmínek stanovených veřejným příslibem Ústeckého kraje a úplného a správného vyplnění žádosti o dar, **b)** s rozhodováním o poskytování darů jednotlivým žadatelům bude spojena značná administrativní zátěž, a **c)** všechny doručené žádosti budou zkontrolovány co do splnění podmínek veřejného příslibu, tak správnosti a úplnosti vyplnění žádosti (včetně přiložení požadovaného dokladu k žádosti), je navrhováno svěřit v souladu s § 59 odst. 4 zákona o krajích rozhodování o poskytování darů vedoucímu odboru dopravy a silničního hospodářství Krajského úřadu Ústeckého kraje, který bude oprávněn na základě tohoto svěření jednat za Ústecký kraj, rozhodovat o poskytování darů na základě veřejného příslibu a uzavírat jednotlivé darovací smlouvy.

Dar je poskytován na základě darovací smlouvy dle § 2055 a násl. občanského zákoníku. Darování je vždy dvoustranné právní jednání. Písemná darovací smlouva je dle § 2057 občanského zákoníku vyžadována tehdy, nedojde-li k odevzdání věci zároveň s projevem vůle darovat a přijmout dar, což je i řešený případ. Předmětem daru bude částka, která bude vypočtena jako sleva ve výši 50 % ze zvýhodněného časového jízdného. S ohledem na zjednodušení procesů jsou nastavená jednání formulována tak, aby vyplněním žádosti a rozhodnutím vedoucího odboru DS došlo v rámci úplného formuláře zároveň i k uzavření darovací smlouvy.

Návrhem na uzavření darovací smlouvy bude samotná žádost o dar. Totožnost oprávněné osoby/žadatele bude ověřena jejím přihlášením prostřednictvím zvoleného legitimního přihlašovacího prostředku v rámci Identity občana. Právní jednání je tedy ověřeno stejným způsobem, jako např. v případě, kdy je podáváno daňové přiznání či jiná elektronická podání v rámci portálů veřejné správy.

Žadatel v žádosti mj. čestně prohlásí, že

- a) se seznámil/a s podmínkami veřejného příslibu učiněného Ústeckým krajem, který bude zveřejněn na webových stránkách Ústeckého kraje,
- b) splňuje všechny podmínky stanovené tímto veřejným příslibem pro vznik nároku na finanční podporu, a doloží požadovaný doklad prokazující toto splnění, a
- c) všechny údaje uvedené v jeho žádosti jsou pravdivé, úplné a správné, a že neexistují žádné skutečnosti, které by mohly mít vliv na vznik nároku na finanční podporu podle tohoto veřejného příslibu,

a proto splňuje podmínky pro poskytnutí daru dle veřejného příslibu a žádá o poskytnutí daru na bankovní účet uvedený v žádosti.

Po kontrole žádosti co do splnění podmínek veřejného příslibu, tak správnosti a úplnosti vyplnění žádosti (včetně přiložení požadovaného dokladu k žádosti), bude žádost po převedení do formátů v rámci spisové služby předložena vedoucímu odboru dopravy a silničního hospodářství Krajského úřadu Ústeckého kraje k akceptaci, kdy připojením doložky vysloví rozhodnutí o poskytnutí daru. Tím dojde k uzavření darovací smlouvy.

Darovací smlouva nepodléhá uveřejnění v registru smluv, neboť vznikla v rámci právního jednání s fyzickou osobou, která jedná mimo rámec své podnikatelské činnosti.

Daňové aspekty

Pro kraj z tohoto postupu nevyplývají žádné daňové povinnosti.

Pro příjemce daru platí osvobození dle § 10 zákona o daních z příjmů, pokud úhrn darovaných příjmů nepřesáhne ve zdaňovacím období částku 50 tis. Kč.

Veřejná podpora

- Navrhované opatření spočívající v poskytnutí finanční podpory cestujícím v rámci Ústeckého kraje nepředstavuje veřejnou podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), a proto není nutné jej dále posuzovat z hlediska pravidel veřejné podpory.
- Podpora je určena fyzickým osobám – cestujícím, kteří využívají veřejnou dopravu, a to bez ohledu na jejich ekonomické postavení. Tito jednotlivci nejsou podniky ve smyslu práva EU, neboť nevykonávají hospodářskou činnost za účelem získání zisku, a nejsou tak adresáty pravidel o veřejné podpoře.
- Současně platí, že finanční prostředky nejsou směřovány k dopravcům ani k jiným podnikatelským subjektům jako forma kompenzace nebo zvýhodnění. Účelem opatření je snížení nákladů cestujících, nikoli zajištění konkurenční výhody pro konkrétní podnik na trhu. Finanční podpora není selektivní, nezkrsluje hospodářskou soutěž, neovlivňuje obchod mezi členskými státy a není určena k podpoře konkrétního podnikání.
- Dle vyjádření odboru DS je v DÚK integrována většina dopravců (výkony neintegrované veřejné dopravy uvnitř kraje představují marginální část a vždy se jedná o MHD s nižším až nulovým jízdným) a předkládáním jízdenek z tohoto systému není podporován žádný dopravce ani jiný subjekt.
- Z výše uvedených důvodů lze konstatovat, že **navrhované opatření nemá charakter veřejné podpory** podle unijní definice, a tudíž není nutné jej ohlašovat Evropské komisi ani zkoumat jeho slučitelnost s vnitřním trhem.

Ochrana osobních údajů fyzických osob (tzv. GDPR)

- Osobní údaje uvedené v žádosti/darovací smlouvě budou zpracovány v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) v rozsahu, v jakém je příslušný subjekt údajů správcí poskytl, a to v souvislosti s uzavřením smluvního vztahu s Ústeckým krajem (správcem) a budou zpracovávány v souladu s platnými právními předpisy či k plnění zákonných povinností správce a po nezbytně nutnou dobu stanovenou v příslušných právních předpisech.
- Podrobné informace o ochraně osobních údajů jsou dostupné na oficiálních webových stránkách Ústeckého kraje www.kr-ustecky.cz

Harmonogram

- **červen 2025** – schválení Radou/Zastupitelstvem Ústeckého kraje, zveřejnění veřejného příslibu
- **1. červenec 2025 – 31. prosinec 2025** – interval počátku platnosti časového jízdního dokladu pro vznik nároku na dar (jízdní doklady, jejichž platnost začala v období od 1. 7. 2025 do 31. 12. 2025)
- **1. srpen 2025** – spuštění elektronického formuláře pro podání žádostí
- **září 2025** – zahájení výplat darů
- **31. leden 2027** – ukončení příjmů žádostí

Závěr

Tímto opatřením se Ústecký kraj připojuje k moderním, solidárním a prakticky orientovaným řešením, která již v současnosti zavádí řada dalších krajů. Zavedení systému podpory veřejné dopravy a občanů formou daru nejen napomůže dostupnosti veřejné dopravy, ale zároveň ukazuje, že kraj umí pružně reagovat na potřeby svých občanů a aktivně utvářet prostředí, ve kterém stojí blíže lidem, kteří jej tvoří.